

Előfizetési árak:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hóra	1 "
— Egyes szám 4 kr. —	

Kiadóhivatal:

Pletz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Uri-utca 276. sz.,
hová az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

TORONTÁL

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztőségi Iroda:

Nagy-Becskerek.
Zápolya-utca 1-ső szám
hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik mindennap,
vasár- és ünnepnapok kivételével.

A pénzügyi tárca.

Nagybecskerek, december 6.

A képviselőház megkezdi már a pénzügyminiszterium költségvetésének tárgyalását is, melyet utoljára hagytak.

A szó legszebb és legnemesebb értelmében népszerű miniszterelnökünknek ez a legsajátabb ressortja a legtisztábban mutatja az ő képét, ugyszólván egészen ráütött az: szolid és barátságos, izmos és megbízható, de e mellett hajlékony és ruganyos. Főleg ruganyos: minél erősebben rányomnak a bevételekre, hogy jövedelmezőségüket némileg lezállítsák, annál erősebben ugranak fölfelé, az évi zárszámadásnál annál jelentékenyebb lesz a felesleg. Bizton számíthatunk rá, hogy a kezdeményezett adóreform is, melynek az a főcélja, hogy a teljesítőképesség igazságosabb elosztása által az adózók egy részét felmentse a teher alól, végre a tényleges teljesítménynek még jövedelmezőbb szabad gyarapodását eredményezi.

Annál jobb. Még sokra van szükségünk, hogy elmondhassuk, hogy minden vitális reform részére, melyeket létesíteni akarunk, a szükséges összegeket megmáshatlan bizonyossággal fedezhetjük a rendes bevételekből, hogy Magyarországnak nem kell kulturális feladatainak teljesítésében kényszert vagy megszorítást magára erőszakolnia. Bizonyval szép és a nemzet szerencsésnek érezheti magát, hogy a zárszámadások évről-évre a hazai pénzügyi erőnek ugyszólván hypertrophiáját mutatják, hogy a pénztári készletek még a valutarendezéshez szükséges arany lekötése után is folyton nőnek; de ez a kedves játék nem tarthat örökké, mert egyszer, még pedig nem később, mint eredetileg kilátásba vették, a valutarendezés is keresztül lesz vive és hadipénztárt alapítani, mint azt Magyarország, a hármasszövetség és az ez által védett világbéke ellenségei állítják fölünk, soha sem volt szándékunk; állami és közgazdaságunk virulása, szilárd hitel, véderőnk hatalmas szervezete, becsületes politikánk

és kipróbált hűségű szövetségeseink képezik a mi hadipénztárunkat.

A míg Wekerle a pénzügyminiszter, addig a magyar államháztartásban mindig több lesz a bevétel, mint a kiadás; de a meddig Wekerle miniszterelnök lesz, a meddig Magyarország politikája előtt a korszerű fejlődés, a folytonos haladás világit mint vezérszín: gyümölcsöző felhasználásukat is meg fogják találni a több-bevételek.

Különbben mi ek szaporítsuk ez irányban a szót? Szebben, világosabban és meggyőzőbben, mint maga Wekerle tette az összes pártok lelkesült tetszése mellett exposéjában, lehetetlen kifejtetni, hogy mit tesz Magyarország már a legközelebbi jövőben feleslegeivel: kulturmunkát, igazi áldásos, az állami és társadalmi élet minden terét felölelő kulturmunkát fog végezni. Wekerle Sándor vezetése alatt.

A szentszék és a polgári házasság.

Monsignore Agliardi nuntius a házassági jogról szóló törvényjavaslatot a Pázmáneumban latinra fordította, az indoklásból egy érdemleges kivonatot készített és mindakettőt Rómába küldte. Hogy ezt a hasznos munkát saját kezdeményezéséből vagy a Curia megbízásából végeztette-e, azt nem tudjuk. Egyelőre azt sem akarjuk feszegetni, valjon a magyar püspöki kar által a magyar kormány egyházpolitikai reformakciója alkalmából kibocsátandó közös pásztorlevél végleges szövegezésének elhalasztása összefüggésben van-e Agliardi eljárásával, vagy csak véletlenségből esett vele össze. Egy biztató reményhez azonban mindenesetre ragaszkodhatunk, ahhoz a reményhez t. i., hogy a magyar püspöki kar ez alkalommal is Magyarország hazafias katolikusainak csak hívő szívéhez, nemes vallásos hajlamaihoz, nem pedig a tömegek szenvedélyeihez és haragos ösztöneihez fog fordulni. A magyar államiság ellenei és a monarchia ellenségei soha, de soha ne éljék meg, hogy Szent István birodal-

mában a vallásháború dühöng s abban az országban, hol évszázadok óta testvériesen békés együttélés uralkodott a vallásfelekezetek közt, a vallási villongások furijája csóválja félelmes szövetségét.

A bányarendtartás. A pénzügyminiszteriumban, mint értesülünk, már régebben teljesen elkészült az új bányarendtartás tervezete. Tekintettel azonban arra, hogy a megalkotandó új bányatörvény mélyreható változásokat fog előidézni az anyagi bányajog terén, nem látszott czélszerűnek törvényhozási elintézés tárgyává tenni az alaki bányajogot, vagyis a rendtartást, mielőtt nincs véglegesen megállapítva az anyagi bányajog reformja. Az új bányatörvény javaslat és rendtartás alkalmasint egyidejűleg fog letétetni a képviselőház asztalára.

Uj hármasszövetség. Konstantinápolyból újra jelentik azt a hírt, mely újabban ismételve felmerül, hogy Törökország csatlakozni fog Franciaországhoz és Oroszországhoz. Avellan orosz tengernagy e terv keresztülvitelére nemsokára a szultánnál látogatást tesz. A hír kevés hírt érdemel. A jelenlegi szultán igen óvatos ember, a ki tartózkodik attól, hogy bármely irányban is exponálja magát és teljes neutralitásra törekszik. Az lehetséges, hogy az oroszok és francziák Törökországot bele szeretnék sodorni a szövetségésbe, de Törökország alig sodortatja be magát.

A szerb kormányválság. Az új kabinet megalakítása még nincs befejezve, de az bizonyos, hogy Gruics miniszterelnök megtartja a külügyi tárcazt is és így Nikolics kilép a kabinetből. Nehézséget okoz a pénzügyi tárca betöltése is, mivel Pacsu, az egyedáruk igazgatója nem fogadta el a pénzügyi tárcazt; Vuicsnak, az eddigi pénzügyminiszternek pedig nincs kedve hozzá, de azért Vuics valószínűleg megmarad hivatalában. A miniszterelnök sógora, Milosavljevics, mostani belügyminiszter más tárcazt kap, mivel ebben az állásában erősen kikezdték a radikális körben. Független maradt még a hadügyi tárca betöltése. Az új kabinet, úgy látszik, nem sokban fog különbözni az előbbtől, csupán Dokics és Nikolics hiányzanak belőle.

A „TORONTÁL” TÁRCZÁJA.

Panasz az „Első magyar nadrággikölcsönző egyesület” alapszabályai ellen*)

— A „Torontál” eredeti tárcaza. —

Irta: Dr. Pályi Ede.

Hiába takargatjuk, hasztalan leplezgetjük: bizony csak mindjobban beleje süppedünk a szociális bajok mocsarába. Az emberek milliói mindjobban tönkremennek, hogy helyettük egyesek mindjobban milliomosokká válhassanak. Sohaig nem akartam én sem megérteni ezt a keserű igazságot, míg végre most a civilizáczióznak egy legujabb vívmánya belekergetett engem is a szociálista vallás hívői közé.

Akármielyen szegény ember voltam is mindig, de mindezeig azzal a büszke öntudattal járhattam-kelhettem, hogy nekem is van „egy istenem — egy nadrágom!” Istennek és egy egy hívő lelkületű szabónak kegyelméből mindezeig módomban volt magamat egy egy nadrág valódi tulajdonosának tekinteni, habár tulajdonjogom a szabóm telekkönyveben erősen felül is volt kebeleze Most azonban vége az aranjuenzi szép napoknak, mióta megnyílt az „Első magyar nadrággikölcsönző intézet,” melynek működő tagjai közé kergetett a hitelezőknek most már megromlott korszellem.

Most már tehát a saját nadrágom sem az enyém többé, abban is épen úgy bérben lakom, mint a hónapos szobámban.

*) A Magyar Olvasókör december 4-iki estélyén felolvasta a szerző.

A mult héten alakult meg a három-rigó utcában az „Első magyar nadrággikölcsönző intézet,” melynek hivatása évnegyedes, hónapos és napos nadrágok bérbeadása. A megalakulást én is siettem lelkes tudomásul venni és siettem beiratkozni a „nadrág-bérenczek” sorába.

Egy forint havi bérért kölcsön kaptam egy vadonat új uraságotól levett nadrágot, melyért kauzsióképen ott kellett hagynom régi foltozott nadrágomat és írásban le kellett tétéményeznem és az intézet levéltárában elhelyeztetnem a foltozatlan polgári becsületemet. Ez a kettő: a polgári becsületem és a foltozott nadrágom fölért ott egy foltozatlan nadrággal.

Az intézett formális szerződést kötött velem, amelynek értelmében

1. §. a havi bért pontosan tartozom fizetni;
2. §. a nadrág épségben tartása körül a köteles gondtal fogok örködni;
3. §. a bérbevett nadrágot albérlébe adnom tilos. Jegyzet. Kivételt e tilalom alól csak azon eset képezhet, ha a nadrágot oly egyének adnám albérlébe, akinek éjjeli foglalkozása van és ennek folytán velem fálváltva hordhatná a nadrágot. Ily egyének pl. a zsurnaliszták, bakterek, kellerek és más e fajta lumpok. Ily albérlébe adás esetén azonban köteles vagyok az albérlét díjának felét a kikölcsönző intézet pénztárába beszozáltatni, valamint hogy kötelességem tétetik hatályosabb kauzsió kedveért az albérlő polgári becsületét is kimutatni és azt az intézetnél írásban letétéményezni. Az albérlővel szemben azonban az intézet semminemű kötelezettséget nem vállal. Végre
4. §. e feltételek be nem tartása esetén az intézet megbizottjának sommás, perenkívüli eljárás mellett „rövid uton” köteles vagyok a nadrágot visszaszozáltatni.

Hogy mit jelent ez a „rövid uton,” azt csakhamar keservesen kellett megtanulnom. En családós ember vagyok. Van egy kedves nóm és hét gyönyörű gyermekem.

Uj nadrágom tiszteletére kerestem is számkra egy nyári kirándulást a „hétsarku arkangyal”-hoz címzett városligeti nyári mulatóhelyre. Most már ugyan vége a nyárnak, de éppen azért olcsóbb is a nyári kirándulás és én a legde-rültebb kedvvel üritgettem kedves nőmmel és eddigi hét gyönyörű gyermekemmel a „hétsarku arkangyal”-hoz címzett városligeti nyári mulatóhely vendégszobájának kecskelábu asztalánál az „Első promontori kis- és középregálebérlők” abczug sorét.

Ugy-e önöknek van szívük és abban van érzelem? Ha van, akkor meg fogják érteni és meg fogják nekem bocsátani, hogy én új nadrágom örömmünnepeyként a „hétsarku arkangyalhoz” címzett városligeti nyári mulatóhely vendégszobájának kecskelábu asztala körül kedves nóm és eddigi hét gyönyörű gyermekemmel rendezett nyári kirándulás közepette föllekesültem és szüknek érezve a kecskelábu asztalt, kitelepedtem kedves nőmmel és eddigi hét gyönyörű gyermekemmel a „hétsarku arkangyalhoz” címzett városligeti nyári mulatóhely udvarának most már kissé elsárgult zöldjébe.

De alig telepedtem le kedves nőmmel stb. a „hétsarku arkangyalhoz” címzett stb. most már kissé elsárgult zöldjébe, amikor ott termett mellettem az „Első magyar nadrággikölcsönző egyesület” két detektívje, felmutatták előttem szerződésemet és az intézet alapszabályait, melynek 2. és 4. §§-ai alapján „rövid uton” lehuzták rólam a nadrágot azzal az indoklással, hogy amikor a „hétsarku arkangyalhoz” címzett városligeti nyári mulatóhelynek kissé már elsárgult zöldjén letelepedtem, megszegtam a köteles gondot a nadrág épségben tartása körül,

HIREK.

— **Uj táblai tanácsjegyzők.** Az igazságügyminiszter Weber Ferencz billédi és Sarkady György törökbecsei kir. járásbírói albirákat a szegedi kir. ítélő táblához tanácsjegyzőkül rendelte be.

— **A Csávossy-család gyásza.** Őszinte részvétellel értesülünk, hogy gróf Bethlen Istváné szül. bobdai és csávosi Csávossy Valeria tegnapi 28 éves korában Gödöllőn meghalt. A temetés holnap lesz, a holttestet a bobdai családi sírhelyen helyezik örök nyugalomra.

— **Adományozás.** Karátsonyi Aladár beodrai földbirtokos Partos községnek egy állami iskola czéljaira egy épületet adományozott.

— **Kitüntetett polgármester.** A király Seemayer János verseczi polgármestert a királyi tanácsosi czimmal tüntette ki. Méltó megjutalmazása ez azon kiváló érdemeknek, melyeket Seemayer polgármester a város felvirágoztatása körül egy évtizeden át szerzett. A polgárság fényes óvációkban készen részesei teni az új kir. tanácsost.

— **Átcsatolás.** A m. kir. miniszterium tanácsa az újonnan Temes megyébe kebelezett és annak kubini járásába beosztott Székelykeve nagyközséget a pancsovai kir. járásbíró-ág kerületéből a fehértemplomi kir. törvényszék kerületéhez, jelesül az ehhez tartozó kubini kir. járásbíró-ág, úgy is mint telekkönyvi hatóság területéhez csatolta. Ezen rendelet 1894. év január 1-ső napján lép hatályba.

— **Az első fecske.** Nem a tavaszt hirdető kis szárnyasokról, hanem a farsang előhírnökéről van szó. Még csak elején vagyunk az adventnek és városunkban már is buzgón fáradoznak rajta, hogy a bűjtöt és egyházi ünnepeket követő farsangban bővében legyünk a mulatságoknak és szórakozásoknak. A farsangot hirdető első jelentést a nagybecskereki önkéntes tűzoltó-egyesület szolgáltatta, mely a farsang kezdetén, 1894. január hó 13-án este a városi színházban nagyszabású álarczosbált rendez. Meg vagyunk róla győződve, hogy az első fecskét nemsokára több is követi.

— **Jóváhagyott alapszabályok.** A belügyminiszter — mint a hivatalos lap közli — a nagybecskereki katonai veterán-egylet alapszabályait jóváhagyta.

— **Még egy utóhang a városi képviselőválasztásokhoz.** Valóban együgyűséggel, vagy legmagasabb fokú hiúsággal határos némely uri emberek ama eljárása, mely szerint a közélet eseményeit, a polgári jogoknak és nyilvánulását nem annak rendje szerint, hanem az exclusiv felekezeti szemüvegén nézve pertraktálják közönségük előtt. A városunkban a közelmúlt időben végbement városi képviselőválasztása alkalmat szolgáltatott egy valakinek, ki — hogy csak a „reclam“ bálványának, és a minden áron feltűnni akarási viselkedésének eleget tehessen, még a rut névbitortól sem rettent

mert a nadrágot oly helyzetbe juttattam, amelyből csak állagának sérelmével kerülhetett ki.

Tessék most már elképzelni helyzetemet kedves nóm és hét gyönyörű gyermekem társaságában a „hétsarku arkangyalhoz“ címzett városligeti nyári mulatóhelynek most már kissé elsárgult zöldjén, megfosztva férfiaságom díszétől: nadrágotól. Ugy ültem ott, mint egykoron, a sötét, néma ókor kellő közepén Márius Karthágó rómjain. De ha Márius elvesztette is hazáját, mindenét, de neki megmaradt az a büszke öntudata, hogy van legalább egy nadrágja.

Mit volt mit tennem, beküldtem a feleségemet a három-rigó utcába az „Első magyar nadrággikölcsönző egyesület“-hez, hogy legalább régi nadrágot hozza vissza. De a kikölcsönző intézetben azt sem akarták visszaadni, azt mondván, hogy a sértetlen részeit össze fogják párosítani az új nadrág sértett részeivel, hogy úgy a két nadrág egyesült erővel küzremüködhessen tovább is a nadrággikölcsönzés új kulturális vívmányának a felvirágoztatásában.

Hanem igenis visszaadták az intézetben feleségemnek az általam kauczióképzés intézet levéltárában írásban letétmenyezett polgári becsületesemet. Így jött tehát vissza feleségem egyik kezében benne lévő polgári becsületesemet, másik kezében pedig a benne nem lévő nadrágot lobogtatva.

De ugyan, mondják meg nekem: a „hétsarku arkangyalhoz“ címzett városligeti nyári mulatóhelynek most már kissé elsárgult zöldjében kedves nóm és hét gyönyörű gyermekem társaságában mit csináljak én most a polgári becsületesemmel — nadrág nélkül?

vissza. Ugyanis a Bécsben megjelenő „Die Neuzeit“ című zsidó hetilap, 48. számában szóról szóra a következő közleményt olvassuk:

„Grossbeckerek, 26. November. Einen seltenen Beweis interkonfessioneller Eintracht lieferten die hier am 25. d. stattgefundenen Wahlen in die städtische Repräsentanz. Gewählt wurden Oberrabbiner Dr. Moritz Klein einstimmig, Bürgermeister Johann Krsztics mit drei Stimmen weniger, demnach gleichfalls fast einstimmig. Auch in den übrigen 8 Wahlbezirken verliefen die Wahlen ohne wesentliche Differenzen, wobei sämtliche jüdische Candidaten: Dr. Sam. Mangold, Johann (?) Bányai, Herman L. Mangold, Jacob Strasser und Emanuel Hubert mit überwiegender Stimmenmehrheit zu Repräsentanten gewählt wurden. Löffler Jonas, Wahl-Schriftführer.“

A „Neuzeit“-nak ezen közleménye — talán felesleges mondanom is — nem tőlem származik, a városi képviselők választásáról semminemű közleményt nem küldtem, sem mint magánsemmély, sem pedig mint választási jegyző, mint a minőnek az idézett lap engem tévesen feltüntet. Itt úgy látszik valaki nevémmel visszaélve a „Neuzeit“-ot felütötte, a mely stikli megtorlása végett a kellő lépéseket már meg is tettem. Löffler Jonas, izr. hitközs. titkár.

— **Állami felsőbb leányiskola Szegeden.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter egy felsőbb leányiskolát fog Szegeden felállítani, melynek ügyében Léva Ferencz osztálytanácsos a napokban Szegeden járt és a város polgármesterével, valamint a kir. tanfelügyelővel folytatott tárgyalásaiban megállapította ama feltételeket, melyek alatt a kormány a felsőbb leánynevelő intézetet szervezni fogja. A kormány terve szerint ez intézet a Délvidék egyik legnagyobb tan- és nevelőintézete lesz, melyben 40—50 tanuló számára internátust szerveznek és a hol összesen 200 tanuló fog oktatásban részesülni. Ezzel kapcsolatban egy minta elemi leányiskola is leendő felállítására 60 bejáró növendék számára. Az e célra emelendő iskolaépület 51 helyiséget foglal magában és 110.000—120.000 forintba fog kerülni s az állam a tanintézet évi kiadását 22.000—25.000 forintban irányozta elő. Az intézetben a tandíj évenként 30 forint, az internátusban az ellátási díj pedig 400 forint leendő, szükség esetében azonban félkosztos bejáró növendékek is fognak fölvetetni mérsékelt áron. Az állami felsőbb leányiskola tanári személyzete egy igazgatónő vezetésével középiskolákra képesített 3 rendes tanárból, 2 rendes tanítónőből és 6 bentlakó segédtanítónőből, valamint a szükséges szolgazemélyzetből fog állani.

— **Jegyzői nyugdíjválasztmányi ülés.** A megyei jegyzői nyugdíjválasztmány f. évi decz. hó 12-én d. u. fél 4 órakor N. Becskereken ülést tart, a mikor a nagybecskereki izr. hitközség által felvenni óhajtott 15.600 forint kölcsön ügyben a jegyző-egylet elnöke által tett javaslaton kívül a még addig beérkezendő ügyek fognak tárgyalás alá vétetni.

— **Posta- és távirdatafolyam Pancsován.** A közlekedésügyi m. kir. miniszter Pancsován posta- és távirdatafolyamot nyitott, melyre 32 férfi és 8 nő jelentkezett. A 40 jelentkező közül azonban csak 9-et vettek fel, kikkel tegnap meg is nyitották a tanfolyamot.

Mert ilyen kérem a mai társadalmi berendezés. Miért is nem születtem én a régi jó patriarchális világban, amikor a polgárnak elég volt, ha polgári becsületébe takaródhatott és nem deklarálták az illetén ruházódását közérkölciség elleni kihágásnak.

De ez még hagyján; mit fog azonban velem tenni az én albérlőm: az a rettenetes dárдахordozó fő utcai bakter. Ez a bakter ugyanis nálam bérel egy hónapos ágyat, de természetesen, mint az egy elvű bakterhez illik, külön följárattal; azonkívül kivette az én kölcsönvett nadrágot albérletbe éjjeli használatra. Ugy vagyunk berendezkedve, hogy nappal én használom a nadrágot és ő fekszik az ágyba, éjjel pedig ő viseli a nadrágot és én alszom az ágyban.

És most már este van és nem mehetek haza, hogy átadjam bakter barátom és albérlőmnek a nadrágot és átvegyem tőle: bakter barátom és albérlőtől az ágyat. Pedig, ha a bakter nem kap ma nadrágot, nem veheti kezébe a dárdat, nem hordhatja körül ezt, mint a város tekintélyét; ha nem hordja körül éjjel a város tekintélyét, mi lesz akkor a mi hön szeretett városunkból, mi lesz akkor az én bakter barátom hivatalából; s ha őt innen elmozdítják, mi lesz a város dárdayából bakter nélkül és mi lesz a bakterből dárdaya nélkül?!

Szó, a mi szó: annyi bizonyos, hogy ma már a bakter sem fog elmehetni hivatalába: a főutca sarkára és kétségkívül ő is ki fog mozdítani a hivatalából, mint én kimozdítottam a nadrágból. Az „Első magyar nadrággikölcsönző-egyesület“ detektívjei tehát nem csak én rólam húzták le a nadrágot, hanem lehúzták

— **Gróf Széchenyi Imre haldoklik.** Gróf Széchenyi Imre, Ausztria-Magyarország volt berlini nagykövete, nagy betegen fekszik Constanzban egy szanatóriumban, ahová egy operáció végrehajtása miatt vitette magát. A beteg állapota annyira rosszra fordult, hogy a kezelő orvosok lemondottak a gyógyulás reményéről. A főorvos betegágyához a családot táviratilag hívták.

— **Községeink haladása.** Hogy községeinkben mily serényen foly a modern követelményeknek megfelelő átalakulás, azt lapunkban már többször regisztráltuk. Örömmel jelezünk minden haladást, de kettőzött örömmel adunk számot oly mozgalomról, mely a községek átalakulását hazafias irányban eszközli. Csenei levelezőnk most arról értesít, hogy Chemez János a járás ügybuzgó főszolgabírója a községhez intézett felhívásában arra ösztönözte az iparosokat és kereskedőket, hogy magyar czim táblákat használjanak, egyben kéri, hogy a község a középületeken magyar felírást alkalmazzon. „Elérendjük ezzel — mondja a hazafias főszolgabíró — hogy minden községünkben megjelenő idegen meg lesz győződve arról, hogy mindannyian és közakarattal a magyar eszmét tehetségünk szert szolgáljuk.“ Szívvel óhajtuk, hogy a főszolgabíró felhívását a kellő eredmény koszoruzza és hogy az általa adott jó példa minél több követőre találjon.

— **Kefekötők mozgalma.** A megyebeli kefekötő mesterek mozgalmat indítottak oly irányban, hogy a vásározni és házalni szokott, iparendélyvel nem bíró kefekötők, kik az utóbbi időben különösen ellepik a piacot, az árusítástól eltiltassanak. Ez ügyben a hó 3-án értekezletet tartottak N. Kikindán s sérelmeiket egy emlékiratba foglalva a napokban fogják küldöttsegileg Daniel alispánnak átnyújtani és a temesvári ipar- és kereskedelmi kamaránál is a panaszt megtenni.

S z i n h á z.

A lengyel zsidó.

Egy ember lelki küzdelmének rajza, valami csodálatos, bájos idill keretében illesztve. Mathis mester 1818-ban karácsony estéjén egy lengyel zsidót megölt. Tíz óra tájban szánkócsörgés hallatszott a egy mogorva lengyel zsidó közönytött be a korcsmájába. Evés közben aranyral telt bőrövet maga elé az asztalra vetette, majd egy óra múlva utnak indult. Az anyagi romlás szélén álló Mathis a hid alatt elállja a zsidó utját, leüti és a holttestet egy mérségető kementcében elégeti. A nyomozás nem derít ki semmit. Az egész esemény egy csomó jegyzőkönyvben meg a nép emlékében él és a kemény telet ettől kezdve a lengyel telének nevezik. Tizenöt évvel később, szintén karácsonyestéjén indul meg a darab. Mathis, aki a környék leggazdagabb embere és polgármester lett és aki egy munkás élet szorgalmával és becsületességével akarta jóvá tenni bűnét és elaltatni lelkiismeretét, átfázva, éhesen tér haza. A szomszédok a lengyel telét, a zord időt emlegetik. Mathis arca megrándul s hogy a figyelmet elterelje, feleségének és leányának, aki Krisztián esendő-

a bakterről is az ő hivatalát. A bakter most természetesen kártérítési pert fog indítani ellenem és én meg viszonzódat sem emelhetek az „Első magyar nadrággikölcsönző-egyesület“ ellen, mert hiszen benne van a 4. §. jegyzetében, hogy „az albérlővel szemben azonban az intézet semminemű kötelezettséget nem vállal.“

Pedig hallatlan jogtalanság ez annál az intézetnél, amelyik zászlóvivője akar lenni a kultúra legújabb haladásának: a nadrágberlet rendszerének. Hiszen ez az intézet akceptálta és szentesítette volt az albérletet, amikor hatályosabb kauczióképpen letétbe elfogadta a bakternek is polgári becsületét, amelyik ugyan tele volt sötét foltokkal, de ezek csak a bakter hivatalos óráinak, az őszi, holdvilágtalan sötét éjszakáknak voltak nyomai. Azután én pontosan beszolgáltattam a havi albérleti díjnak felét az intézet pénztárába. És ha én — föltéve, de meg nem engedve — megszegtem is a köteles gondot a nadrág állagának épségben tartása körül, a bakter nem volt velem egy időben a nadrágban és így ő velem — általam nem szeghette meg az albérlői köteles gondosságot miért is nem volt joga az intézetnek az ő lábait éjjeli lakásukból: a nadrágból kiköltöztetni.

Látni való, hogy az igazság a mi részünkön van, csak az a baj, hogy a nadrág nincs a mi részünkön. Ezért indítványozom, hogy szavazzunk bizalmatlanságot az „Első magyar nadrággikölcsönző egyesület“-nek. Ne tőrjünk, hogy ez az intézet az ujkor szabad férfainak lábaira modern béklyókat rakhasson: a bérnadrágokat. Dörögjünk fülebe minden zsarnok nadrágnak:

„A magyarok Istenére esküszünk, esküszünk, Hogy nadrágberencze nem leszünk, nem leszünk!“

örmeisterrel jár jegyben, egy hipnotizálóról beszél, a ki az embereket elaltatja s álmukban kikérdezi titkukat. Egyszerre odakint egy szánka ritmikus csengetyűszava hallik, az ajtó nyílik s egy mogorva lengyel zsidó lép be. Aranytal telt bőrövet az asztalra veti . . . Mathis pedig mindenki rémületére alétan székébe rogy. Ezzel végződik az első felvonás. Mathisnak megártott a bor, mondja az orvos, de a beteg jól tudja, hogy a lengyel alakjában elébe toppant mult ártott meg neki. A ravasz polgármester siettetni leányának a csendörmeisterrel való házasságát, mert ez a tulságosan buzgó zsandár már is nagyon sokat foglalkozik a titokkal és csodálja, hogy a mészégető kemenczékét nem kutatták ki. Készíti előre a leány hozományát; e közben egy régi, abból a pénzből való aranyat talál s folyton a fülébe cseng a szán csengetyűje. Azt mondja a felesége, hogy ő álmában beszélget? Jó, az okos ember ilyenkor is tud magán segíteni. Majd felmegy az emeletre, ott alszik egymagában, hogy ki ne fecseghesse a borzasztó titkot. Mialatt a házassági szerződést aláírják és vejének leolvassa a hozományt, ismét hallucinál, megint hallja a csengő bongását s hogy elnémita háborgó lelkiismeretét, zenét rendel és maga is tánczra kél. Itt véget ér a második felvonás. A bűnös lélek zaklatásaiban már előre látni véljük a közeledő katasztrófát, de míg vallomását nem halljuk, nem merünk fölőtte ítéletet mondani. Ez a vallomás sok szabadsággal és még több merészséggel a polgármester álmában történik. A nász hangos muzikaszó mellett folyik. Éjjel felé az örömapa nyugalomra tér. Azt hiszi, most már rendben van a szénája, szinte nyugodtan fekszik le, behuzza az Alkove függönyét és elalszik. Ekkor a színpal hátul világosodni kezd s mögötte az öreg Mathis kinos álma látható. Egy jelenetet álmodik, a mely őt a törvényszék tárgyalási termében mutatja. Tagad mindent; ekkor a bíróság delejezőt hivat, a ki elaltatja s aztán kivallatja. Az öreg küzd a suggestió ellen, de végül kénytelen a gyilkosságot elmondani. Halálra ítélik. A színpal ismét elsötétül: ottkint reggel van. Jönnek a falusiak köszönteni az örömszüléket, Mathis még mindig nem kelt fel, fölmennek szobájába, betörik az ajtót. Mathis akkor támoogy ki ágyából s kinos hörgéssel összeesik, övéi karjai közt hal meg. Ennek a jelenetnek a hatása egyszerűen megrázó. Feledjük, hogy a darabban tulajdonképpen dráma nincs, csak egy idill, mely katasztrófával végződik. Mindezekből látható, hogy a színmű tulajdonképpen egyetlen szerepen, a Mathisen nyugszik, mely minden ambiciózus színész méltó feladata lehet. Leövey József, aki ebben a szerepben ünnepelte színészkedése harminczadik évfordulóját, nagy gondal dolgozta ki nehéz szerepét s ha néhol szintelen is volt alakítása, viszont néhány olyan sikerült jelenete is volt, amely méltán rászolgált a sajnos csak igen csekély számban megjelent közönség tapsaira. A többi szereplő: Olasz né, Kecskeméti Irma, Könyves és Kövi is igen jól megállotta a helyét. k.

Táviratok.

Országgyűlés.

(A képviselőház ülése decz. 6-án.)

Budapest, december 6. (A „Toronto” eredeti távirata.) A képviselőház mai ülésében napirend előtt Herman Ottó szólalt fel, aki az Eötvös-frakció nevében csatlakozását jelentette ki az elnöknek a tegnapi ülésen József főherceg üdvözlését illetőleg tett indítványához. Ezután folytatták a kisebb tárczák költségvetésének a tárgyalását. A vitában Pázmány Dénes, Beöthy Akos és Herman Ottó vettek részt. Gróf Tisza Lajos felszólalásával a vita véget ért. Szünet után a pénzügyi tárcza költségvetését kezdték tárgyalni. Horváth Géza után Farbak István szólalt fel, mire a vita folytatását holnapra halasztották.

A püspöki konferencia.
Budapest, december 6. (A „Toronto” ered. távirata.) A püspöki konferencia csütörtökön újból összeül. Egyéb tárgya a konferenciának nincs, mint a pásztorlevél szövegezése. Meglehet, hogy ezt még csütörtökön sem fejezik be.

Az új francia kormány nyilatkozata.

Budapest, december 6. (A „Toronto” eredeti távirata.) A mérsékelt köztársasági és a konzervatív lapok a miniszterium nyilatkozatát kedvezően fogadják. A radikális és szocialista lapok elismerik a nyilatkozat rendkívül békülékeny hangját, de kijelentik, hogy a miniszteriumot a megkegyelmezési indítványra történt szavazás már megingatta. — A legtöbb lap is konstatálja, hogy a kormány nyilatkozatának jó hatását Reynal belügyminiszter beszéde megsemmisítette. A tegnapi szavazás arra mutat, hogy még mindig nincs szilárd többség. A konzervatív lapok nagy meglepéssel hangsúlyozzák, hogy a kabinet csak úgy kapta meg a többséget, hogy a jobboldal negyvennyolc tagja a kormány mellett szavazott és remélik, hogy a kormány ezzel számot fog vetni.

Az új vigszínház.

Budapest, december 6. (A „Toronto” eredeti távirata.) Jó forrásból értesülünk, hogy a belügyminiszter a budapesti vigszínház állami segélyezésére vonatkozó törvényjavaslatot már elkészítette és legközelebb benyújtja a képviselőháznak.

Inczedy temetése.

Budapest, december 6. (A „Toronto” eredeti távirata.) Kolozsváron Inczedy Samu ezredes tegnap délután nagy pompával temették el. A temetésre kivonultak: a mágus kaszinó, a honvédegyetek, a közös hadseregbeli és honvédségi tisztikar és számos testület. A gyászbeszédet Herpey Gergely ref. lelkész tartotta. A tisztek teljes katonai díszben jelentek meg. A koporsó lebocsátásakor a zenekar a Kossuthnótát és a Rákóczi-indulót játszotta. A koporsóra az első röögöket Dillmann közös hadseregbeli parancsnok és Hild honvédparancsnok dobta.

Brisson contra Dupuy.

Budapest, decz. 6. (A „Toronto” eredeti távirata.) Párisból jelentik: Lehetséges, hogy a képviselőházi elnökválasztásnál Brisson le fogja verni Dupuyt, a mi nagyon megingatná az új kabinetet.

A konstantinápolyi új angol nagykövet.

Budapest, december 6. (A „Toronto” eredeti távirata.) Londonból telegrafálják: Sir I. Pauncefote washingtoni angol nagykövetet konstantinápolyi nagykövetté fogják kinevezni.

REGÉNY-CSARNOK.

Szemét — szeméért.

Regény.
Irta: Trollope A.
XI. FEJEZET.

(41-ik folytatás.)

Tudta, hogy lesz még egy kellemetlen jelenete nagybátyjával, mielőtt Irlandba visszatérne, azt is tudta, hogy nagybátyja egészen beszűntetheti jelenlegi nagyon bőkezűen kiszabott zsebpénzét. Igaz, hogy megállapodás jött létre köztük aziránt, hogy még egy évet fog tölteni ezredénél, s ezen évből még hat hónap volt hátra; de mit feleljen, ha nagybátyja kérdezné, vajjon nem jegyezte e el O'Hara kisasszonyt? pedig bizonyosan meg fogja kérdezni; és mit feleljen, ha nagybátyja azon kérdést intézné hozzá, vajjon rangjához illőnek tartja e e házasságot? Tudta, hogy nem felelhet igenlőleg. Hitt a czím és a név szentségében, a család titokszertű magasztosságában. Érezte, hogy egy Scroope lordnak nem kellene nőül vennie oly leányt, kinek származása felől semmit se tudnak. Volt érzéke a családi büszkeség iránt, de bosszantotta őt azon tudat, hogy e büszkeség kielégítésével járó áldozatoknak az ő vállaira kell nehezülnök.

Egy dolog lehetetlen volt rá nézve. Katához nem akart hűtlen lenni. De a mellett Katát egészen ki akarta hagyni a játékból. Leg-

jobban szerette volna úgy berendezni a dolgot, hogy évenként hat hónapot töltsön yachtján Kata oldala mellett, meglátogatván azon verőfényes tájakat, melyeket képzelme rajzolt eléje, távol minden feszes illemszabály uralmától, távol a harangok zugásától és a családi tekintetektől — a hátralevő hat hónapot pedig uradalmain vagy akár a parlamentben töltsse, Katát valahol hátrahagyván. És miért ne volna ez lehetséges? A sokáig nem keshető jövőben csakugyan a maga ura lesz. Ki akadályozhatná szabad cselekvését, ki korlátozhatná akaratát? Aztán eszébe jutott Kata anyja és eszébe jutottak azon pillantások, melyeket szemei lövellni fognak, s érezte, hogy támadhatnak utjában nehézségek még akkor is, midőn a Scroope uradalom már az övé lesz.

Fred nem volt gonosz indulatu — hanem csak önző és elkényeztetett fiatal ember, ki fogalommal se birt az élet kötelességeiről. Soha se jutott eszébe, hogy Kata csak szeretője legyen. Ha a jövőről gondolkozott, soha se mulasztá el terveinek keretébe felvenni mindazt, a mivel Kata életét boldoggá hitte tehetni. Yachtja egy uszó paradicsom lesz, melyet egészen a saját tetszése szerint fog berendezhetni. Azon hat hónap alatt, melyet társadalmi helyzetének körülményei folytán az örömöknek és a szerelemnek szentelhet, Kata akarata törvény lesz előtte. Nem hitte, hogy valaha csapodár lehessen. Soha se fog más nő után sovárogni. Mindig szomorú lesz, ha Katától el kell válnia és mindenkor egész elragadtatással fog visszatérni hozzá. Az egész környezete oly tiszteletet fog tanusítani iránta mintha császárné volna. De nagyon czélszerű lesz, ha nem a lady Scroope, hanem a mrs. Neville nevet viseli . . . Vajjon nem rendezhetné be így a dolgot? — Nem intézhetné-e úgy, hogy ígéretet tegyen nagybátyjának és mégis hü maradhasson Katához anélkül, hogy ígéretét megszegné! Ebből állt terve. Jack e tervet kihivhatlennek mondta. De azt hitte, hogy a valódi nehézségek nem ott rejlettek, a hol Jack kereste azokat, hanem O'Hara Kata anyjának villámlo szemében.

(Folytatása következik.)

Nyilttér.*)

Tekintetes dr. Brájjer Lajos urnak, a „Toronto” felelős szerkesztőjének

Nagybecskereken.

A „Módos és Vidéke” 49. számában Egyesüljünk czím alatt közölt vezércikkében azt állítja, hogy „Módos 100 embert küldött Pestre ebédelni”. Mint egyik rendezője és tagja eme bizottságnak, amely 111 tagból állott, akik 27 községből toborzódtak össze, kijelentem, hogy e bizottság egyik tagját sem küldte Módos. Önálló szavazó polgárokként valamenynyen szabad meggyőződésüket követték akkor, amidőn saját költségükön Budapestre utazva szeretett képviselőjüknél, a képviselőház háznagyává történt megválasztása alkalmából tisztelegtek. — A jubilans arczképek kifüggesztésében szinte részem volt, amennyiben az arczképeket az illető érdeműs uri ember tisztelői, köztük magam is, adtuk ki. Hogy ez az arczkép miért nincsen meg a „Módos és Vidéke” magyar részét szerkesztő ur birtokában is, annak egyedüli oka az, hogy daczára annak, hogy ő tőlem ilyen képet kért, én ezekből neki nem adtam. Maradtam stb.

Módos, 1893. december 4-én.

Demkő belánszki Ferencz.

* Az e rovat alatt közlöttekért nem vállal felelőséget a szerk.

Bérlet 17. szám. Idény-előadás 27.

N.-Becsakeréki városi színház.

Szurdán, 1893. december 6-án

A BOLONDOK HÁZA.

Mulattató bohózat 3 felvonásban. Irta: Schönthan, (Rendező: Könyves.)

Személyek:

Ormay Gergely, földbirtokos	—	—	—	Moóri Sándor.
Borbála, nővére	—	—	—	Olasz Györgyné.
Ida,)	unokahugai	—	Kápolnay Irén.
Mariska,)	—	—	Gyurman Alice.
Béla, unokaöccse	—	—	—	Könyves Jenő.
Radvai Oszkár, festő	—	—	—	Hetényi Elemér.
Kőfoki	—	—	—	Lángh Ödön.
Bájlaki Zolna, írónő	—	—	—	Lánghné Erna.
Reszkei Kamil, a „Családi Otthon igazgatója	—	—	—	Olasz Gy.
Kardosné	—	—	—	Moóriné.
Lenke, leánya	—	—	—	Kecskeméti Irma.
Csipkés Jenő, hivatalnok	—	—	—	Kövi Ede.
Csorvás, kapitány	—	—	—	Leövey József.
Jean, pinczér	—	—	—	Delli Henrik.
1.) vendég	—	—	—	Kövesdy Jenő.
2.) vendég	—	—	—	Mikszay József.
Pinczér	—	—	—	Kiss.

Kaszdote pont 7 és fél órákor.

Holnap csütörtökön a nagybecskereki szegény gyermekek felöltöztetésére jótékony előadás:

Nebántsvirág.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájjer Lajos.

